کد خبر: ۲۸۳۶۳۷
یکشنبه ۲۰ تیر ۱۴۰۰ ۱۶:۲۵

نشاط اجتماعی در ایران

پژوهش «بررسی زمینه‌ها و راهکارهای ارتقاء نشاط اجتماعی در ایران» توسط موسی عنبری و با نظارت کمیسیون اجتماعی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال ۱۳۹۱ انجام‌شده است. کارفرمای این پروژه مرکز مطالعات راهبردی شورای عالی انقلاب است.

مهم‌ترین یافته‌ها و نکات قابل‌توجه این پژوهش عبارت‌اند از:

نتایج بررسی این پژوهش در سطح جهانی نشان‌دهنده اولویت و تعیین‌کنندگی ساختار و نظام اقتصادی به‌عنوان ساختار مبنایی و پایه در بحث نشاط اجتماعی و زیست شاد است. به‌عنوان نتیجه نهایی باید گفت که یافته‌های مطالعات نشان می‌دهد که در کشورهای فقیر، بین شادکامی و عوامل فرهنگی رابطه معناداری وجود ندارد، اما در کشورهای با درآمد بالا، بین فرهنگ و شادکامی رابطه معناداری ظاهرشده است. برای مثال در کشورهای با آزادی بیشتر، رونق اقتصادی با شادکامی موازنهٔ مثبت و صریح‌تری داشته است. کشورهای با محدودیت‌های فرهنگی به نسبت کشورهای با آزادی فرهنگی بیشتر، از شادکامی کمتری برخوردار بوده‌اند. تفسیر این یافته‌ها این است که شرایط اقتصادی شرط لازمی برای شادکامی به‌حساب می‌آیند؛ اما برای تبیین کلیه تغییرات شادکامی، اقتصاد عامل نهایی و تعیین گر نیست، بلکه باید با کمک عوامل دیگر اجتماعی-فرهنگی آن را تشریح کرد. (صفحه، ۱۴۴)
به لحاظ آماری نتایج پژوهش‌های جهانی نشان می‌دهد رابطه مثبت و مستقیمی میان ثروت و وضعیت اقتصادی با شادکامی وجود دارد. ضریب همبستگی متغیرها، ۰,۵۱ است که نشانگر رابطه مثبت و تقریباً قوی میان متغیرهاست. البته نتایج نشان می‌دهد که شدت رابطه در نقطه‌های درآمدی پائین (زیر ده هزار دلار) بیشتر است؛ اما از این رقم به بعد میزان رابطه و همبستگی، کاهش می‌یابد. (صفحه ۱۶۰)
یک مطالعه جهانی در حدفاصل سال‌های ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۶، جایگاه ایران را از حیث شادکامی در ردیف کشورهای با خوب زیستی ذهنی متوسط رو به پائین ذکر کرده است؛ یعنی ایرانیان، ازلحاظ ذهنی، وضعیت سلامت و رفاه زندگی خود را نسبتاً قانع‌کننده و رضایت‌بخش ذکر کرده‌اند. (صفحه ۱۴۷)
بر اساس نتایج مطالعه جهانی دیگری در اوایل دهه ۸۰ شمسی، ایران در میان کشورهای جهان، دارای سطح «متوسط رو به بالا» از حیث شاد زیستی مردمان است. در شاخص‌های جدول، موقعیت ایران از سطح کشورهای همسایه مانند اردن، ترکیه، پاکستان، روسیه، هندوستان و مصر، بهتر گزارش‌شده است. در سال‌های قبل نیز سطح رضایت و شادکامی در ایران از کشورهای مذکور، بیشتر بوده است. (صفحه ۱۵۱) بر اساس داده‌های این جدول، ایرانیان لذت و رضایت از زندگی خود را به‌صورت متوسط ۶ از ۱۰ عنوان نموده‌اند. متوسط امید به زندگی در ایران، ۶۹.۴ بوده است. با توجه به این داده‌ها می‌توان گفت که ایران از متوسط و میانگین جهانی مقیاس‌های فوق، نمراتی به‌مراتب بالاتر دارد. ایران در مقایسه با کشور رتبه اول (سوئیس)، دارای اختلافی بیست‌درصدی در میزان لذت از زندگی، ۱۰ ساله در طول عمر و امید به زندگی و بیست‌درصدی در سال‌های زندگی شادمانه است. (صفحه ۱۵۲)
پژوهش میزان رضایت از زندگی در دنیا در سال ۲۰۰۶ (۱۳۸۵) نشان می‌دهد که نمره رضایت از زندگی در ایران ۲۰۰، است. با توجه به حد واسط بین کمترین تا بیشترین (۱۰۰ تا ۲۷۰)، جایگاه ایران ازنظر شاخص رضایتمندی اجتماعی در دنیا،”متوسط رو به بالا” است. از حیث مقایسه نمرات با کشورهای همسایه، رضایت از زندگی در ایران به نسبت عربستان، قطر، اردن و کویت پایین‌تر اعلام‌شده است، اما از ترکیه و پاکستان بالاتر

است.
یکی از نکات جالب‌توجه در پژوهش‌های جهانی، شکاف «شکاف عربی-فارسی» در شادکامی و رضایت از زندگی است. به‌بیان‌دیگر، در میان متغیرهای شادکامی و رضایت، کشورهای عربی با درآمد نفتی بالا (کویت، قطر، عربستان، اردن، بحرین)، به نسبت ایران و کشورهای هم‌مرز ایران، رضایتمندتر و شادکام‌تر دیده می‌شوند. این موضوع قابل‌تأمل است. کشورهای عرب مذکور در شاخص‌های مادی و کمی رشد اقتصادی، به‌واسطهٔ درآمد نفتی از ایران بیشتر هستند، اما در شاخص‌های کیفی و انسانی سیاسی -فرهنگی مانند، سطح سواد، دموکراسی و حق رأی، تبعیض جنسیتی و... بعد از ایران قرار دارند. جالب است که در شاخص احساس خوب زیستی مانند شادکامی و رضایت اجتماعی که به متغیرهای کلان سیاسی و فرهنگی بازمی‌گردد، باز نمره این کشورها از ایران، حتی از ترکیه نیز بهتر می‌شود.
ون هوون در مطالعه‌ای در مورد سطح شاد زیستی در دنیا، بر اساس داده‌های جهانی در مورد شادکامی در طول سال‌های مختلف، میزان شادکامی (بر اساس معیار رضایت از زندگی) در ۱۴۹ کشور دنیا را در بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۹ بررسی و تحلیل کرده است. نتایج این پژوهش در چهار دسته «رضایت بالا (کاملاً راضی)»، «رضایت نسبتاً بالا (راضی و قانع)»، «رضایت متوسط (نسبتاً راضی)» و درنهایت «رضایت پایین (ناراضی)» طبقه‌بندی‌شده‌اند.

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که می‌توانیم ایران را در شمار کشورهای با «رضایت متوسط از زندگی» جای دهیم. اختلاف نمرات ایران با اولین کشور (دانمارک) ۲,۴ و با آخرین کشور جدول یعنی افغانستان ۱,۸ است. ایرانیان به نسبت کشورهای عراق، ترکیه و پاکستان، رضایت بیشتری از زندگی خود ابراز کرده‌اند؛ اما در مقابل کشورهای عربی مانند عربستان، کویت، قطر و امارات، رضایت‌مندی ایرانیان از زندگی کم‌تر اعلام‌شده است. (صفحه ۱۵۸)